

ПРОФІЛАКТИКА КОРИСЛИВИХ ТА КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Раєцька Людмила Василівна, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Корисливі та корисливо-насильницькі злочини представляють підвищену суспільну небезпеку, оскільки заподіюють шкоду власності та (або) життю або здоров'ю особи. В Україні за останні два місяці із загальної кількості 198357 кримінальних правопорушень 102413 (або 51,6%) - це злочини проти власності громадян. Із них: розбоїв - 644 проти 626 за аналогічний період минулого року, грабежів - 4705 проти 3140; шахрайств - 19708 проти 4490; крадіжок - 65885 проти 41256. Ці показники не враховують латентність злочинів даного виду. Кримінологічна ситуація свідчить про необхідність проведення цілеспрямованої профілактичної роботи з урахуванням специфічних причин та умов, що сприяють вчиненню корисливих та корисливо-насильницьких злочинів.

Корислива злочинність - це сукупність злочинів, що посягають на сферу економіки кримінально караних діянь та осіб, обумовлених усвідомленим прагненням останніх до отримання безоплатної протиправної майнової вигоди (користі) Г11

Корисливо-насильницькі злочини це передбачені кримінальним законом суспільно небезпечні діяння які характеризуються корисливою мотивацією і насильницьким способом їх вчинення Г21

Загальні причини корисливої й корисливо-насильницької злочинності містяться у протиріччях суспільного розвитку у вкрай несприятливих тенденціях в економіці й насамперед у чинність реально існуючих кризових явищ у недоліках соціально-духовної сфери у прорахунках у виховній роботі, у формально-бюрократичному відношенні до людей

Безпосередніми ж причинами крадіжок грабежів розбоїв, шахрайств і вимагань виступають наступні явища негативної властивості

Формування корисливо-паразитичної мотивації в сім'ейно-побутовому середовищі за місцем роботи навчання поширення й впровадження психології ризику накопичення користюлобства деформація дозволиво побутових інтересів потреб звичок що виражається в прагненні до пияцтва наркотикам азартним іграм і деградація особистості на цій основі споживсько-егоїстична атмосфера як і атмосфера насильства взагалі

низький рівень культури свідомості моральності осіб що вчиняють корисливі й корисливо-насильницькі злочини

До умов що сприяють здійсненню цих діянь належать:

слабка технічна захищеність жител і сховитт
відсутність контролю за сторонніми особами в будинках відпочинку, санаторіях пансіонатах готелях гуртожитках у дворах будинків
недоліки боротьби зі збутом викраденого майна наявність у злочинців різної зброї безтурботне відношення громадян до зберігання свого майна
виктимне поводження потерпілих що проявляють корист жадібність що характерно при шахрайстві або що перебували в стані алкогольного сп'яніння вступ у випадкові зв'язки що полегшують крадіжки пограбування

Серед умов що сприяють здійсненню розглянутих злочинів окремо варто виділити низьке їхнє розкриття Зниження розкриття викликає збільшення числа злочинів проти особистого майна громадян, а збільшення числа цих злочинів знижує розкриття

Кримінологічні дослідження особистості засуджених дозволяють дійти висновку про те що більшості з них властиві загальні риси наявність у злочинців грабіжників розбійників шахраїв і здирників егоїстичного корисливо-споживчого прагнення до паразитичного існування за рахунок злочинного вилучення особистої власності громадян

стійка деформація свідомості нігілістичне відношення до законів перекручення суспільних принципів і моральних правил життя некритична й завищена оцінка своєї особистості укорінення пороків пияцтво, уживання наркотиків, захоплення азартними іграми, випадкові полові зв'язки.

Одним із факторів вчинення корисливо-насильницьких злочинів проти приватної власності виступає поведінка самої жертви злочину, яка обумовлена: особливостями ситуаційного стану (сп'яніння), станом здоров'я (дефекти органів сприйняття), особливим психічним настроєм, пов'язаним з неадекватними діями в звичайній ситуації; недбалим ставленням до безпеки своєї особистості, честі, гідності і збереження майна; небажанням повідомити правоохоронним органам про злочинні дії, які вже мали місце стосовно нього; легковажним відношенням до збереження свого майна; участю у незаконній угоді; провокуючою поведінкою.

Науковці пропонують такі заходи, щоб не стати жертвою корисливо-насильницьких злочинів:

1) проведення профілактичної роботи з потенційними жертвами злочинів з урахуванням демографічних, фізичних та соціально-рольових та соціально-психологічних властивостей особи;

2) здійснення віктимологічної профілактики, що включає в себе навчання потерпілих засобом нейтралізації конфліктів у сфері соціально-економічних та сімейно-побутових відносин, створення у свідомості людей стереотипу ненасильницького вирішення конфліктної ситуації, прийняття спеціальних заходів щодо потерпілих з підвищеним рівнем віктимності;

3) створення реабілітаційних центрів допомоги особам, що постраждали внаслідок заповідання їм фізичної, моральної або майнової шкоди;

4) впровадження спеціальних комплексних програм заходів щодо організації фізичної та психологічної безпеки жертви, інформування про передбачені законом заходи самооборони;

5) оперативне реагування суб'єктів профілактики на заяви, скарги на сімейно-побутові конфлікти, негайний захист об від злочинних посягань;

6) з метою захисту громадян від злочинів, пов'язаних з незаконним заволодінням житла, ввести в системі держкомунгосподарства облік поодиноких та літніх наймачів і власників житла;

7) здійснювати систематичне контролювання найбільш кримінально-вражених місць, де відносно часто вчинюються насильницькі злочини проти життя і здоров'я, честі і гідності особи, а також корисливі посягання з урахуванням часу їх вчинення та інших криміногенних факторів (відсутність світла в нічний час, транспорту, не облаштованість парків, скверів тощо);

8) створення «зворотного зв'язку» правоохоронних органів і населення: організація «телефонів довіри», «гарячої лінії» з метою отримання інформації від громадян про різноманітні правопорушення та конфліктні ситуації;

9) вихід у ефір регулярних телепередач, радіопрограм, рубрик газет, де роз'яснюються ті чи інші засоби захисту від нападу злочинців, правила поведінки в екстремальних ситуаціях;

10) врахування віктимогенних факторів та створення спеціальних карт із зазначенням найбільш криміногенних районів і доведення їх до відома громадськості;

11) розширення масштабів розповсюдження заходів охоронної сигналізації в приміщеннях, де знаходиться майно громадян, обладнання сигналізацією автостоянок та гаражів;

12) забезпечення можливості використання законотруду громадянами засобів індивідуального захисту (газових балонів, пістолетів);

13) вжиття різноманітних заходів щодо припинення криміногенного впливу шидивств та професійних злочинців на неповнолітніх та молодь;

ре

14) вивчення та аналіз практики реагування на правопорушення, які вчиняються на сімейно-побутовому ґрунті і з часом можуть перерости в злочини корисливо-насильницького характеру.

Оцінюючи реальні умови життя нашого суспільства, соціальні, політичні та інші орієнтири, обов'язки держави в особі уповноважених органів перед громадянами профілактика злочинності являє собою «писану декларацію», умов якої більшість не дотримуються, не кажучи про те, що ніхто не буде нести за це відповідальність. В усіх сферах життя державні програми «на поліпшення» повинні мати чіткий механізм реалізації, дяти на хоча б на 70 % щоб серед вищеперерахованих детермінантів злочинності ми бачили не глобальні проблеми, а малозначні проблеми. Тоді профілактика злочинності буде не ідеєю, а справжнім процесом. Ніяке законодавче врегулювання, збільшення міри покарання в овіній мірі не подолують проблеми злочинності, без поліпшення всіх сфер суспільного розвитку.

Треба зазначити, що поки існує політична нестабільність, відсутність чітких орієнтирів для суспільства кожен з нас має брати обов'язкову активну участь в профілактиці злочинності. Це ніби від загального до конкретного, від конкретного до загального. Кожна людина є повноправним членом суспільства, а вклад кожного з нас може принести стільки користі, але наш менталітет здебільшого відповідає виразу «моя хата з краю, я нічого не знаю». Треба звернути увагу на віктимологічну профілактику злочинності, коли держава не може забезпечити нам безпеку від злочинних посягань ми в змозі зменшити ризик стати жертвою.

Отже, безпосередньою метою профілактики корисливих і корисливо-насильницьких злочинів є не тільки зменшення злочинності, а й зміцнення соціальної та політичної стабільності у державі, зростання довіри інститутів громадянського суспільства до органів державної влади, підвищення рівня захищеності громадян від злочинних посягань, розширення та поглиблення діалогу між суспільством і владою, зміцнення позитивного іміджу України у світі та її інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. *Кримінологія: підручник для студентів вузів, які навчаються за спеціальністю 021100 «Ориєнтування»* / під пріт Д. Данешна. - 3-є изд. Неперіо і доп. - ЛНІ • ЛНІТІ - ІДНДІ 2005
2. *Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К. • «Укр. енцикл.», 1998*

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСТОСУВАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Семенов Віктор Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Якщо виділити основні аспекти використання у кримінальному провадженні даних, одержаних у результаті застосування науково-технічних засобів, то до них можна віднести: криміналістичний (ідентифікація, діагностика, висунення і побудова версій, планування розслідування, моделювання); кримінально-процесуальний (доказування у конкретному кримінальному провадженні), оперативно-розшуковий; кримінологічний. Ці напрями є взаємопов'язаними один з другим, що пояснюється головною метою діяльності суб'єктів їх використання: швидким, повним, об'єктивним розслідуванням злочинів. Застосування таких даних з тактичною метою безпосередньо пов'язане з плануванням розслідування в цілому, плануванням окремих слідчих дій, з процесом висунення і побудови версій. Тобто йдеться про окремі аспекти використання таких даних, що об'єднують певні види напрямів у межах єдиної сфери їхнього застосування у процесі розслідування злочинів.

Вважаємо доцільним розглянути в першу чергу криміналістичний аспект.

Криміналістична ідентифікація полягає у встановленні тотожності шляхом взаємного зіставлення об'єкта та його відображення. Об'єкти, отримані в результаті застосування науково-технічних засобів, виступають як ідентифікуючі і можуть бути складовою того фактичного матеріалу, на підставі якого слідчий, експерт, суд або інші суб'єкти ідентифікації зможуть вирішити питання наявності або відсутності тотожності. Окремо зауважимо, що в цій діяльності можуть бути використані дані, отримані в результаті використання як науково-технічних засобів фіксації, так і засобів пошуку та експертного дослідження [1 с. 57].

Іншим напрямом, безпосередньо взаємопов'язаним з зазначеними криміналістичним і кримінально-процесуальним аспектами, є діагностика. Інтерес до цього напрямку викликаний досить суперечливим комплексом поглядів на можливість і місце в кримінально-процесуальній діяльності діагностики емоційної напруги особи за допомогою науково-технічного засобу, що дає змогу виявити і досліджувати її - поліграфа. Світова практика визначає що дані, отримані в результаті його застосування, можуть стати доказами у кримінальному провадженні, проте це питання досі залишається дискусійним, відкритим, хоча принципова можливість розглядати ці дані як докази не повинна відкидатися як абсолютно нереальна, ненаукова або абсурдна.